פט: הכותב לאשתו פרק תשיעי כתובות

עג א טו״פ ע״ב סי׳ ק:
עד ב מיי׳ פט״ו מהל׳ אישות הל׳ כט טור ש״ע אה״ע סי׳ ק סעיף יג:
עה ג מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף יד:
עו ד מיי׳ שם הלכה ל טוש״ע שם סעיף טו:
עז ה מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף טח:

מוסף רש״י

הובא בסוף המסכת.

תוספות רי״ד

אביי אהא דתנן כתב לה נדו״ש אין לי עליך ועל כו׳ ואתא ר״ש למימר כ״ז שתובעת כתובתה היורשין משכיעין אותה. פי׳ דת״ק סבר דמהני תנאה לגבי יורשין ואין יורשין משביעין אותה היכא דאתנו בהדה אלא גובין בלא שבועה ור״ש סבר כ״ז וכו׳ דלא מהני לה תנאה לגבי יורשין וקמיפלגי בפלוגתא דא״ש ורבנן ר״ש כא״ש ורבנן כרבנן. פי׳ א״ש כדאמרן לעיל דקסבר ששון תנאי אינו מועיל גבי יתומים ור״ש ס״ל כוותיה ורבנן דמתני׳ ס״ל כרבנן חברי אב״ש שהיו בדורו דפליג עלי׳ ואמרי׳ דמהני תנאה אפילו גבי יורשין וכיון דס״ל לר״ש כא״ש הל׳ כוותיה דהא פסקינן לעיל הל׳ כא״ש: מתקיף לה ר״פ תינח כ״ז שתובעת כתובה היורשים משביעים אותה אינה תובעת כתובה אין היורשים משביעים אותה מא״ל. פי׳ אי לא אתא ר״ש לאפלוגי על ת״ק אלא על תנאי היורשים בלחוד לומר כ״ז שהיא תובעת כתובה היורשין משביעין אותה בלחוד אמאי הדר ואמר אם אין תובעת כתובה אין היורשים משביעים אותה אלא אמר ר״פ לאפוקי מר״א ומחלוקתו. פי׳ לא תימא ר״ש אכתב לה נדר ושבועה לחוד פליג אלא אכולה מילתא דר״א ובני מחלוקתו פליג אריש״א ואסיפא שמעינהו דקאמרו ר״א ורבנן משביעה כ״ז שירצה שבועת אפוטרופא היכא דלא פטרה מן הנדר״ש ואפי׳ שלא בשעת תביעת כתובתה ואם פטרה מן השבועה אפילו יורשים אין משביעין אותה כשנפרעת מהן כדקתני נדר ושבועה א״ל ולא ליורשי וכו׳. ואתא ר״ש למימר כ״ז שתובעת כתובתה יורשים משביעים אותה ואע״ג דכתב לה נדר ושבועה אין ליורשי עליך כא״ש וכדתרצה אביי ואם אינה תובעת כתובה אין היורשים משביעים אותה על אפוטרופא שבחיי בעלה ואפילו לא פטרה מן השבועה דל״ל דר״א ומחלוקתו דאמרי משביעין אותה כ״ז שירצה בין היורשים בין בעלה שאין אדם דר עם נ״כ ואיידי דתני בריש״א יורשים תנא סיפא יורשים ואע״ג דבקמייתא הל׳ כר״ש משום דקי״ל הלכה כא״ש דקאי כוותיה אבל בבתרא היינו בסיפא אין הלכה כר״ש דקי״ל יחיד ורבים הלכה כרבים והלכך בין הבעל בין היורשים יכולים להשביעה על האפוטרופא שעשת בחיי בעלה אם לא פטרה מן השבועה בין תובעה כתובה בין אינה תובעת ע״ כערך מ״ח בס״ה: **מתני׳** הוציאה גט ואין עמה גט היא אומרת אבד גיטי והוא אומר אבד שוברי וכן בעל חוב שהוציא שט״ח ואין עמו פרוזבול הרי אלו לא יפרעו רשב״ג אומר מן הסכנה ואילך אשה גובה שלא בגט ובע״ח גובה שלא בפרוזבול. פי׳ אם הוציאה גט אע״פ שאין עמה כתובה כגון שאומרת אבד שטר כתובתי גובה כתובתה וא״ל לה פרעתיך וקרעת לי שטר כתובתך משום דכתובה היא תנאי ב״ד וכל מעב״ד כמאן דנקט שטרא

המנונא האשה שאמרה לבעלה גירשתני נאמנת ורבי יוחנן אית ליה דרב המנונא דגיל בפ׳ שני (דף כב: ושם) ובפרק התקבל (גיטין מד.) וי״ל דלא מהימנת אלא דווקא היכא דאין תובעת כתובתה אבל תובעת כתובתה לא מהימנת דשמא מחמת חימוד ממון אומרת כן והכי אמרינן בהאשה שהלכה (יבמות קיז. ושם) מת בעלי והתירוני לינשא מתירין אותה לינשא ונותנין לה כתובתה תנו לי כתובתי אף לינשא אין מתירין אותה דאמרינן דכתובה אמאי:

יכול לומר גירשתיה ונתתי כו׳. ותם תאמר ומאי מיגו הוא זה דאם יאמר לא גירשתין יתחייב בשאר וכסות ועכשיו דאמר פרעתי פוטר עצמו ויש לומר דכשאמר לא גירשתין נמי פטור גם משאר וכסות דדמו לטענו חנוון והודה לו בשעורים דקי״ל דפטור (שבועות דף לח:) וא״ת בפ׳ בתרא (לקמן קז:) דאמרי׳ האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאה ואמרה כו׳ גירשני בעלי מתפרנסת והולכת עד כדי כתובתה ואמאי מיחוש שמא בעלה היה אומר לא גירשתין והוי טענו חנוון והודה לו בשעורין ופטור ויש לחלק דשמא אם היה בא בעלה היה מודה לדבריה: **לדידך** דאמרת גט גובה עיקר. לשמואל נמי הוה מצי לאקשויי ובמקום שאין כותבין כתובה: **מתה** אינו יורשה אצטריכא ליה. ותם תאמר והא מת הוא גובה כתובתה נמי אצטריכא ליה דמינה דייקינן בפרק נערה (לעיל נג.) דאמרוסה לא קבר לה ויש לומר דהוי מצי למימתי מתה אינו קוברה ולשון גובה כתובתה לא אצטריכא ליה: לא

יכול למימר גירשתיה ונתתי לה כתובתה הא מדקתני סיפא רשב״ג אומר מן הסכנה ואילך אשה גובה כתובתה שלא בגט ובעל חוב שלא בפרוזבול בדאיכא עדי גירושין עסקינן דאי ליכא עדי גירושין במאי גביא אלא כולה רשב״ג היא וחסורי מיחסרא והכי קתני הרי אלו לא יפרעו בד״א כשאין שם עדי גירושין אבל יש שם עדי גירושין גביא תוספת ועיקר אי מפקא גיטא גביא ואי לא מפקא גיטא לא גביא [1]ומן הסכנה ואילך אע״ג דלא מפקא גיטא גביא שרשב״ג אומר מסכנה ואילך אשה גובה כתובתה שלא בגט ובעל חוב שלא בפרוזבול אמרי ליה רב כהנא ורב אסי לרב לדידך דאמרת גט גובה עיקר אלמנה מן הנשואין במאי גביא בעדי מיתה וליחוש דלמא גרשה ומפקא לגיטא וגביא ביה ביושבת תחת בעלה ודלמא סמוך למיתה גרשה איהו הוא דאפסיד אנפשיה אלמנה מן האירוסין במאי גביא בעדי מיתה וליחוש דלמא גרשה ומפקא גיטא וגביא אלא במקום דלא אפשר כתבינן שובר דאי לא תימא הכי עדי מיתה גופייהו ניחוש דלמא מפקא עדי מיתה בהאי בי דינא וגביא והדר מפקא בבי דינא אחרינא וגביא אלא ודאי במקום דלא אפשר כתבינן שובר [6]אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי אלמנה מן האירוסין [7]מנלן דאית לה כתובה אילימא מהא [8]נתארמלה או נתגרשה בין מן האירוסין בין מן הנשואין גובה את הכל דלמא דכתב לה וכ״ת אי כתב לה מאי למימרא לאפוקי מדרבי אלעזר בן עזריה דאמר [9]שלא כתב לה אלא ע״מ [10]שהוא כונסה דיקא נמי דקתני גובה את הכל אי אמרת בשלמא דכתב לה משום הכי גובה את הכל אלא אי אמרת דלא כתב לה מאי גובה את הכל מנה מאתים הוא דאית לה ואלא מדתני רב חייא בר אבין [11]אשתו ארוסה לא אונן ולא מיטמא לה וכן היא לא אוננת ולא מיטמאה לו מתה אינו יורשה מת הוא גובה כתובתה דלמא דכתב לה וכ״ת אי כתב לה מאי למימרא מתה אינו יורשה איצטריכא ליה א״ל רב נחמן לרב הונא לרב דאמר גט גובה עיקר ליחוש דלמא מפקא גיטא בהאי בי דינא וגביא והדרא מפקא בבי דינא אחרינא וגביא וכי תימא דקרעינן ליה אמרה בעינא לאנסובי ביה דקרעינן ליה וכתבינן אגביה גיטא דנן קרענוהי לאו משום דגיטא פסול הוא אלא דלא תיהדר ותיגבי ביה זמנא אחרינא: **מתני׳** [12]שני גיטין ושתי כתובות גובה שתי כתובות [13]שתי כתובות וגט אחד או [14]כתובה ושני גטין או כתובה וגט ומיתה אינה גובה אלא כתובה אחת [15]שהמגרש את אשתו והחזירה ע״מ כתובה הראשונה מחזירה: **גמ׳** אי בעיא בהאי גביא אי בעיא בהאי גביא לימא תיהוי תיובתא דרב נחמן אמר שמואל [16]דאמר ר״נ אמר שמואל שני שטרות היוצאין בזה אחר זה ביטל שני את הראשון לאו אתמר עלה אמר רב פפא ומודה רב נחמן דאי אוסיף ביה דיקלא לתוספת כתביה הכא נמי בדאוסיף לה ת״ר [17]הוציאה גט וכתובה ומיתה אם

ואי לא לא גביא. חייסינן שמא כבר גבתה על פי הגט: **אלמנה כמאי גביא.** כתובה שלה על כרחך בעדי מיתה שמת בעלה ומחזרת שטר כתובה ליורשי׳ וקורעין אותו: **ניחוש שמא גרשה.** והדרא ומפקא גיטא בני דינא אחרינא ומגבה עיקר: **ביושבת תחת בעלה.** אין אלמנה גובה כתובתה אלא כ״ש מכירין אותה שבשעת מיתתו היתה יושבת תחתיו: **אלמנה מן האירוסין.** שלא יאבה מתתיו מעולם: **אלא במקום דלא אפשר כו׳.** אלא לא תימא ביושבת תחת בעלה דאפילו הכי למדינת הים נמי ושמעו בו שמת גובה כתובתה ולא חייסינן לדלמא גרשה והדרא ומפקא לגיטה דאמרינן להו תכתוב לכם שובר דבמקום שאין לומר הערמה ואי אפשר לה לגבות אם כתת לחוש לכל אלה כגון זו וכגון שגרפה כתובתה בעדים לא נמנענה מלהגבות כתובתה ותכתוב שובר: **עדי מיתה גופייהו.** במקום שאין כותבין כתובה ואין היורשין יכולין לומר לה החזירי לנו שטר כתובתך ניחוש כו׳: **מר קשישא.** ומר יוקא. שני בנים היו לרב חסדא ושם שניהם שון אלא שהגדול קורין לו מר קשישא ולצעיר קורין לו מר יוקא (א) ט): **אלמנה מן האירוסין.** דאית לה כתובה בתנאי ב״ד אם לא כתב לה: **מנלן.** דקאמר לעיל עדי מיתה גופייהו ליחוש דלמא מפקא והדרא ומפקא ע״כ חדא מייניהו גביא אלא שטרא שהרי בפרעון ראשון החזירה השטר אם כתב לה וקא חייש להדרא ומפקא אלמא יש לה כתובה בתנאי ב״ד אלא שום כתובה מנלן: **אם הכל.** עיקר ותוספת: **לא כתב לה.** התוספת אלא ע״מ לכונסה ואם מת באירוסין אין לה אלא עיקר כתובה: **אלא אי אמרת בשלא כתב לה.** ובתנאי ב״ד הוא דגביא לאלמנה מנה ומאתים לבתולה הוא דאית לה שהרי אין כאן תוספת: **לא אונן.** ליאסר בקדשים: **ולא מיטמא לה.** אם כהן הוא דשארו כתיב [18]: **ולא מיטמאה לו.** אינה חייבת להתעסק בו וליטמא בו בין בהנת בין ישראלית אע״פ שמצוה ליטמא למתים האמורים בפרשה כדכתיב (ויקרא כא) לה יטמא זו אינה חייבת ואלו משום בהנת נקט לה אלא הוזהרו בהנות מליטמא למתים [19]: **אינו יורשה.** דגבי ירושת הבעל שארו כתיב לשארו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה [20] מכאן שהבעל יורש את אשתו [21]: **מתה אינו יורשה איצטריכא ליה.** משום מתה אינו יורשה איצטריך ליה למיתתי מת הוא גובה כתובתה לאשמעינן דבדכתב לה כתובה עסקינן ואע״ג דאיקרבו לאחתוני כולי האי אינו יורשה: **בעינא לאינסובי ביה.** שיהיה בידי לראיה שנתגרשתי אלא יאמרו עלי אשת איש בפרוזבול דמסתמא אמרי׳ בודאי שמסר שטרו לב״ד ועשו לו פרוזבול ומפני הסכנה שלא יעצא בידו שרפו. פי׳ פרוזבול מפורש במס׳ גיטין בפ׳ השולח הלל התקין פרוזבול כדי שלא תשמט שביעית שמוסר שטרותיו לב״ד שיגבו חובו מהמלוה כ״ד שיתבענו דהשתא לא קרינא ביה ל״י שאינו תובע כלום אלא מב״ד תובע וב״ד שהפקרן היה הפקר יורדים לנכסיו: ודייקינן ש״מ כותבין שובר דאי אין כ״ש ניחוש

[1]ולמא מפקא לה לכתובה וגביא ביי. פי׳ מדקתני גובה כתובה בהוצאת גט ולא חיישינן דלמא אערומי מערמא והדרה ומפקה כתובה בב״ד אחריתי ולאחר מיתתו תגבה מן היורשים כתובת אלמנה לאמר לא נתגרשתי ולא נפרעתי דאילו בעידי גירושין לא מציא למיגבי דהא קרעי ליה לגיטא ותנן כתובה ואין עמה גט אינה גובה כלל ומדלא חיישינן ש״מ כ״ש ע״כ של לוה וא״ל להשמט ולומר לא אפרע עד שתחזיר לי שטרי שמא תחזור והוציאנו אלא אומרים לו פרע והוא יכתוב לך שובר ואוקמי׳ רב במקום שאין כותבין כתובה. פי׳ לעולם מהא ליכא למשמע מיניה אי כ״ש אי לא וא״ת ניחוש דלמא

מסורת הש״ס

(א) וב״מ יח:, ב) ע״י תוס׳ קדושין סה. ד״ה ומם ותוס׳ ב״מ יח: ד״ה מן ותוס׳ לעיל מד. ד״ה והלכתי׳ ותוס׳ יומא יט: ד״ה מי מיכלא), ג) לעיל מז. נד: ב״מ יח:, ד) [שם וסס], ה) [במשנה לעיל נד: איתא לגיגסה וכ״א בב״מ יח:], ו) לעיל נב. יבמות כט: מנ: ב״מ יח. סנהדרין כח: ע״ש וע״ע, ז) לעיל פב:, ח) לעיל מד., ט) [ועי׳ תוס׳ ב״ב ז: ד״ה מרן], י) [ויקרא כא], כ) [קידושין לה:], ל) [במדבר כז], מ) [ב״ב קיח:], נ) ב״ב כ״ו,

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה מר קשישא. ג״ב עי׳ ב״ב פ״ק דף ז ע״ב שם קתני מר יוקא קודם ומ״כ פי׳ התוס׳ שם שגדול היה וקרי ליה מר יוקא לפי שגדל בילדותו: (ב) ד״ה שני ובו׳ זמן כתובה דאשה וכו׳ שיהא קודם לזמן גט שני:

תוספות רי״ד (המשך)

בידי׳ דמי והלכך כ״ז שאין הבעל מראה שטר כתובתה פרוע או שובר א״נ לומר פרעתיך ומהכא נפקא לן בשנים אוחזין שהטוען אחר מעב״ד לא״כ ואם הוציאה כתוב׳ ואין עמה גט היא אומרת אבד גיטי שלא הוצאתיו בב״ד לגבות בו כתובתי ולא קרעוהו ב״ד אלא נאבד ממני והוא אומר אבד שוברי שכבר הוצאת לב״ד ואמרת אבדתי כתובתי והגבו לך ב״ד הכתובה ע״פ הגט וקרעוהו (ולא) [וגם] נכתי׳ שובר על הכתובה שאם תוציאנו עוד על היורשים שטר הכתובה וחבואי לגבות מכח אלמנות לאמר לא נתגרשתי ולא נפרעתי יהיה לי זה השובר לעד ואבד הימני אינה גובה כלום חייישי׳ דילמא בגיטא נפרעה כתובתה וקרעתה. וכן בע״ח שהוציא שט״ח אחר שנת השביעית ואין עליו פרוזבול ד״א שמטתו שביעית וד״א פרוזבול היה לי ואבד הימני ה״ז לא יפרע דחיישינן שמא לא עשה פרוזבול ושמטתו שביעי׳ ולא כל הימנו לומר היה לי ואבד עד שיביא ראיה לדבריו. רשב״ג אומר מן הסכנה ואילך שגזרו עובדי כוכבים על המצות והיה יראים לשמור גיטיהם ומיד כשמקבלתו שורפהו וכן פרוזבוליהן האשה גובה שלא בגט אך ככתובה לבד ואינו נאמן לומר פרעתי עד שיראה שובר ובע״ח גובה שלא בפרוזבול דמסתמא אמרי׳ בודאי שמסר שטרו לב״ד ועשו לו פרוזבול ומפני הסכנה שלא יצא בידו שרפו. פי׳ פרוזבול מפורש במס׳ גיטין בפ׳ השולח הלל התקין פרוזבול כדי שלא תשמט שביעית שמוסר שטרותיו לב״ד שיגבו חובו מהמלוה כ״ד שיתבענו דהשתא לא קרינא ביה ל״י שאינו תובע כלום אלא מב״ד תובע וב״ד שהפקרן היה הפקר יורדים לנכסיו: ודייקינן ש״מ כותבין שובר דאי אין כ״ש ניחוש

אם גט קודם לכתובה גובה שתי כתובות כתובה קודמת לגט אינה גובה אלא כתובה אחת שהמגרש את אשתו והחזירה על מנת כתובה הראשונה החזירה: **מתני'** [6] [א]קטן שהשיאו אביו כתובתה קיימת שע"מ כן קיימה [ב]גר שנתגיירה אשתו עמו כתובתה קיימת שעל מנת כן קיימה: **גמ'** אמר רב הונא לא שנו [ג]אלא מנה מאתים אבל תוספת אין לה ורב יהודה אמר אפי' תוספת יש לה מיתיבי [ד]חידשו נוטלת מה שחידשו חידשו אין לא חידשו לא אימא אף מה שחידשו והא לא תני הכי חידשו נוטלת מה שחידשו לא חידשו בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה תיובתא דרב יהודה רב יהודה [ה]מתניתין אטעיתיה הוא סבר כתובתה קיימת אכולה מילתא קאי ולא היא אעיקר כתובה קאי:

הדרן עלך הכותב לאשתו

מי שהיה [ד]נשוי שתי נשים ומת הראשונה קודמת לשניה ויורשי הראשונה קודמין ליורשי שניה [ה]נשא את הראשונה ומתה נשא שניה ומת הוא שניה ויורשיה קודמין ליורשי הראשונה: **גמ'** מדקתני הראשונה קודמת לשניה ולא קתני הראשונה יש לה והשניה אין לה מכלל דאי קדמה שניה ותפסה לא מפקינן מינה שמע מינה [ו]בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה לעולם אימא לך מה שגבה לא גבה ומאי קודמת לגמרי קתני כדתנן [ז]בן קודם לבת איכא דאמרי מדלא קתני אם קדמה שניה ותפסה אין מוציאין מידה מכלל דאי קדמה שניה ותפסה מפקינן מינה שמע מינה בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה לא גבה מה שגבה גבה [ח]איידי דתנא שניה ויורשיה קודמין ליורשי הראשונה

תנא

לא שנו אלא מנה ומאתים בו'. ומ"ת מ"כ מאי קמ"ל מתני' שעל מנת כן קיימה אפי' לא כתב לה מעולם יש לה כתובה ולימא למימר דאשמועינן דטרפא ממשעבדי אע"ג דלית ליה קלא להאי שטרא והא על כרחך לא גביא ממשעבדי דמוקדם הוא ואתי לטרוף לקוחות מה שמכר קודם שנתגיירה ואפוטרופוס קודם שהגדיל וי"ל דאשמועינן היכא דנשאה בתולה אע"ג [ט]דכשגדלה או נתגיירה כבר היא בעולה אפי' הכי יש לה כתובה מאתים שעל מנת כן קיימה שיהא עכשיו כתחלת נישואיה:

הדרן עלך הכותב

[ט]**מי שהיה.** מדקתני הראשונה קודמת מכלל דאי קדמה שניה ותפסה לא מפקינן מינה. אע"ג דנפיקא קתני קודמין ליורשי ראשונה והתם אפי' קדמו יורשי ראשון ותפסו מפקינן מנייהו כדאמרינן בסמוך דפשיטא ליה להש"ס דמוציאין מידה הכא ניחא דאיכא למימר דאיידי דתני רישא קודמין תנא נמי בסיפא קודמין: **שמע** מינה בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה. תימה מה סברא היא זו דלא יהא בעל חוב אלא כלוקח דמלוקח גופיה קטריף בעל חוב ראשון ותירץ רש"ס דבעל חוב מאוחר עדיף מלוקח שלא תגעול דלא בפני לוויין וכן לכתובה אשה משום חיגא וכי תימא אי מה שגבה גבה איכא נעילת דלת מבע"ח הראשון לא היא הואיל ויכול לקדוש לא ימנע מלהלוות אבל אי מה שגבה לא גבה איכא נעילת דלת שמפסיד בע"ח מאוחר לגמרי אע"ג דבריש פרק שני דערכין (דף ז:) אמרינן היו בידו ה' סלעים ואמר ערכי עלי וחזר ואמר ערכי עלי ונתן ד' לשניה ואחת לראשונה יצא ידי שניהן מאי טעמא בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה פי' דכשנתן ד' לשניה היינו כפי אשר תשיג ידו שלא היה יכול ליתן הממשית לערך שניה לפי שהיה משועבד לראשונה וכשנתן אחת לראשונה נמי יצא משום דהיינו נמי כפי אשר תשיג ידו שלא היה לו יותר שכבר נתן לשניה ומה שגבה גבה וה"ה אחת לשניה ולרבע לראשונה ומ"מ חזינן התם דאמרי' בע"ח מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה אע"ג דלא שייך התם נעילת דלת ולקמן פריך לה ר"ח אהא דמסקי' בשילהי פירקין דמה שגבה גבה לא גבה לכו"ע והתם אמרינן מה שגבה גבה ותירץ דגבי הקדש ודאי מה שגבה גבה דאין לחוש הואיל והכל הקדש עוד תירץ דהתם במטלטלין לפיכך מה שגבה גבה אבל במקרקעי מה שגבה לא גבה והא דאמר בשילהי הניח את הכל (ב"ק דף לג: ושם) קדמו בעלי חובות והגביהו בין חב עד שלא הזיק בין הזיק עד שלא חב לא עשו ולא כלום ופריך בשלמא מאוחר שקדם וגבה מה שגבה לא גבה אע"ג דהתם במטלטלי מיירי לא קשיא מידי דשור תם שמזיק כמקרקעי דמי כדאמר התם דאית ליה קלא כיון דנגח תורא נגחנא קרו ליה וכענין זה היה רגיל רבינו תם לפרש שמע מינה מה שגבה גבה ממטלטלי דלכל הפחות במטלטלי אית לן לאוקמא ומוקמינן מתניתין כר"מ דאמר מטלטלי משתעבדי לכתובה והא דמתמה עלה הש"ס דמסיק נמי שמע מינה מה שגבה לא גבה היינו נמי בכתובה דוקא ובנעל חוב דאדעתא דהני לא נחית לקנות שעבודא אבל במטלטלין דלוקח דאדעתא דהני מטלטלי נחת דינא הוא דאמרינן דאין יכול להוציא מידם והא דבעו לאסוקי נמי לקמן פלוגתא דבן גנם ורבנן בנעל חוב מאוחר שקדם וגבה הוי נמי במטלטלי אבל במקרקעי לא ליתא שוס תנא מה שגבה גבה ולריכא למימר השתא דהא דאמר לקמן לכולי עלמא מה שגבה לא גבה ובערכין מסיק מה שגבה גבה הקדש שאני דלא מלי לשוויי משום דבערכין מטלטלין משום דלקמן נמי במטלטלי מיירי כדפירשנו ועוד יש לומר דבערכין מלוה על פה הלכך מה שגבה גבה וקסבר מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר דמיא וחזר רבינו תם מתירוץ זה לדברי מאיר גופיה מטלטלי דתימה לא משתעבדי לכתובה כמו שהוכחתי בשילהי האשה שנפלו (לעיל פא: ד"ה ר"מ) ומפרש ר"ת הך סוגיא במקרקעי וה"ק ש"מ מה שגבה גבה ואתי הך סתמא כבן גנם דמסיק שמואל לקמן דפלוגתייהו בנעל חוב מאוחר שגבה ואע"ג דטריף מן הלקוחות בעל חוב שאני כדפירשנו לעיל כדי שלא תגעול דלת ולי נראה כתירולו הראשון דבמטלטלי מיירי הכא ואתיא כרבי טרפון דאמר לעיל (דף פד.) מי שמת והניח מלוה או פקדון ביד אחרים ר' טרפון אומר יתן לכושל שבהן מיהו ק"ק לאיכא דאמרי דמסיק שמע מינה מה שגבה לא גבה היכי שמע מינה דלמא מתני' במקרקעי דלכולי עלמא לא גבה: **מדלא** קתני אם קדמה שניה ותפסה אין מוציאין מידה מכלל דאי קדמה שניה ותפסה מוציאין מידה מכלל דאי קדמה שניה ותפסה אין מוציאין מידה ואומר רבי דטפי הו"ל למיתני אין מוציאין כדי שלא נטעה לפרש קודמת לגמרי דומיא דסיפא

הא

אם גט קודם לכתובה. הרי כתב לה כתובה שנית כשהחזירה: **מתני' לכתובה קיימת.** שכתב לה כשהוא קטן ולגבי גר כתובה שכתב לה בהיותו עובד כוכבים: **גמ' אלא מנה מאתים.** שהן תנאי ב"ד דאילו בשטר לא גביא דאמקדש בעלמא הוא: **חידשו.** קטן משהגדיל וגר משנתגייר אם הוסיפו כלום על כתובה ראשונה: **מה שחידשו.** וקא סלקא דעתין מה שחידשו על מנה מאתים: **אף מה שחידשו.** על תוספת ראשונה: **אכולה מילתא.** על כל הכתוב בשטר כתובה:

הדרן עלך הכותב

מי שהיה נשוי. יורשי הראשונה אם מתו נשיו אחריו עד שלא הספיקו לגבות: **נשא ראשונה ומתה.** בחייו נשא שניה ומת הוא ויורשי הראשונה באין ותובעין כתובת בנין דכרין כמו ששנינו (לעיל דף נב:) בנין דכרין דיהויין ליכי מינאי כו' או רוצים לחלוק ירושת אביהם: **שניה ויורשיה קודמין.** שהיא בעלת חוב אבל ראשונים באין לירש את אביהן דהא אינון ירתון תנן לפיכך פורעין את החוב תחילה והשאר ירושה: **גמ' מדקתני ליורשי דקודמת ולא קתני כו'.** ועל כרחך כשאין אם אלא כדי כתובה אחת קאמר דאי לא מאי נפקא מינה דקודמת: **ש"מ.** קודמת לכתחילה אבל אם קדמה שניה ותפסה לא מפקינן מינה: **לגמרי.** אאין לשניה כלום: **כדתנן בן קודם לבת.** ועל כרחך קודם לגמרי הוא: **איידי.** דבעי למיתני סיפא שניה ויורשיה ליורשי דקודמין ולא שייך למיתני בה אם קדמו ותפסו אין מוציאין מידם דהא ודאי מוציאין אם תפסו והחזיקו בקרקע דהא נכסי מישתעבוד לשטר דבעל חוב:

תנא

לראשונה נמי יצא משום דהיינו נמי כפי אשר תשיג ידו שלא היה לו יותר שכבר נתן לשניה ומה שגבה גבה וה"ה אחת לשניה ולרבע לראשונה ומ"מ חזינן התם דאמרי' בע"ח מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה אע"ג דלא שייך התם נעילת דלת ולקמן פריך לה ר"ח אהא דמסקי' בשילהי פירקין דמה שגבה לא גבה לכו"ע והתם אמרינן מה שגבה גבה ותירץ דגבי הקדש ודאי מה שגבה גבה דאין לחוש הואיל והכל הקדש עוד תירץ דהתם במטלטלין לפיכך מה שגבה גבה אבל במקרקעי מה שגבה לא גבה והא דאמר בשילהי הניח את הכל (ב"ק דף לג: ושם) קדמו בעלי חובות והגביהו בין חב עד שלא הזיק בין הזיק עד שלא חב לא עשו ולא כלום ופריך בשלמא הזיק עד שלא חב דיקנו קדמו אלא חב עד שלא הזיק בעל חוב קדם ואפי' הזיק עד שלא חב לא עשו ולא כלום ופריך בשלמא מאוחר שקדם וגבה מה שגבה לא גבה אע"ג דהתם במטלטלי מיירי לא קשיא מידי דשור תם שמזיק כמקרקעי דמי כדאמר התם דאית ליה קלא כיון דנגח תורא נגחנא קרו ליה וכענין זה היה רגיל רבינו תם לפרש שמע מינה מה שגבה גבה ממטלטלי דלכל הפחות במטלטלי אית לן לאוקמא ומוקמינן מתניתין כר"מ דאמר מטלטלי משתעבדי לכתובה והא דמתמה עלה הש"ס דמסיק נמי שמע מינה מה שגבה לא גבה היינו נמי בכתובה דוקא ובנעל חוב דאדעתא דהני לא נחית לקנות שעבודא אבל במטלטלין דלוקח דאדעתא דהני מטלטלי נחת דינא הוא דאמרינן דאין יכול להוציא מידם והא דבעו לאסוקי נמי לקמן פלוגתא דבן גנם ורבנן בנעל חוב מאוחר שקדם וגבה הוי נמי במטלטלי אבל במקרקעי לא ליתא שוס תנא מה שגבה גבה ולריכא למימר השתא דהא דאמר לקמן לכולי עלמא מה שגבה לא גבה ובערכין מסיק מה שגבה גבה הקדש שאני דלא מלי לשוויי משום דבערכין מטלטלין משום דלקמן נמי במטלטלי מיירי כדפירשנו ועוד יש לומר דבערכין מלוה על פה הלכך מה שגבה גבה וקסבר מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר דמיא וחזר רבינו תם מתירוץ זה לדברי מאיר גופיה מטלטלי דתימה לא משתעבדי לכתובה כמו שהוכחתי בשילהי האשה שנפלו (לעיל פא: ד"ה ר"מ) ומפרש ר"ת הך סוגיא במקרקעי וה"ק ש"מ מה שגבה גבה ואתי הך סתמא כבן גנם דמסיק שמואל לקמן דפלוגתייהו בנעל חוב מאוחר שגבה ואע"ג דטריף מן הלקוחות בעל חוב שאני כדפירשנו לעיל כדי שלא תגעול דלת ולי נראה כתירולו הראשון דבמטלטלי מיירי הכא ואתיא כרבי טרפון דאמר לעיל (דף פד.) מי שמת והניח מלוה או פקדון ביד אחרים ר' טרפון אומר יתן לכושל שבהן מיהו ק"ק לאיכא דאמרי דמסיק שמע מינה מה שגבה לא גבה היכי שמע מינה דלמא מתני' במקרקעי דלכולי עלמא לא גבה: **מדלא** קתני אם קדמה שניה ותפסה אין מוציאין מידה מכלל דאי קדמה שניה ותפסה מוציאין מידה מכלל דאי קדמה שניה ותפסה אין מוציאין מידה ואומר רבי דטפי הו"ל למיתני אין מוציאין כדי שלא נטעה לפרש קודמת לגמרי דומיא דסיפא

הא

אם גט קודם לכתובה גובה שתי כתובות כתובה קודמת לגט אינה גובה אלא כתובה אחת שהמגרש את אשתו והחזירה על מנת כתובה הראשונה החזירה: **מתני'** [6] [א]קטן שהשיאו אביו כתובתה קיימת שע"מ כן קיימה [ב]גר שנתגיירה אשתו עמו כתובתה קיימת שעל מנת כן קיימה: **גמ'** אמר רב הונא לא שנו [ג]אלא מנה מאתים אבל תוספת אין לה ורב יהודה אמר אפי' תוספת יש לה מיתיבי [ד]חידשו נוטלת מה שחידשו חידשו אין לא חידשו לא אימא אף מה שחידשו והא לא תני הכי חידשו נוטלת מה שחידשו לא חידשו בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה תיובתא דרב יהודה רב יהודה [ה]מתניתין אטעיתיה הוא סבר כתובתה קיימת אכולה מילתא קאי ולא היא אעיקר כתובה קאי:

הדרן עלך הכותב לאשתו

מי שהיה [ד]נשוי שתי נשים ומת הראשונה קודמת לשניה ויורשי הראשונה קודמין ליורשי שניה [ה]נשא את הראשונה ומתה נשא שניה ומת הוא שניה ויורשיה קודמין ליורשי הראשונה: **גמ'** מדקתני הראשונה קודמת לשניה ולא קתני הראשונה יש לה והשניה אין לה מכלל דאי קדמה שניה ותפסה לא מפקינן מינה שמע מינה [ו]בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה לעולם אימא לך מה שגבה לא גבה ומאי קודמת לגמרי קתני כדתנן [ז]בן קודם לבת איכא דאמרי מדלא קתני אם קדמה שניה ותפסה אין מוציאין מידה מכלל דאי קדמה שניה ותפסה מפקינן מינה שמע מינה בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה לא גבה מה שגבה גבה [ח]איידי דתנא שניה ויורשיה קודמין ליורשי הראשונה

תנא

לא שנו אלא מנה ומאתים בו'. ומ"ת מ"כ מאי קמ"ל מתני' שעל מנת כן קיימה אפי' לא כתב לה מעולם יש לה כתובה ולימא למימר דאשמועינן דטרפא ממשעבדי אע"ג דלית ליה קלא להאי שטרא והא על כרחך לא גביא ממשעבדי דמוקדם הוא ואתי לטרוף לקוחות מה שמכר קודם שנתגיירה ואפוטרופוס קודם שהגדיל וי"ל דאשמועינן היכא דנשאה בתולה [ט]דכשגדלה או נתגיירה כבר היא בעולה אפי' הכי יש לה כתובה מאתים שעל מנת כן קיימה שיהא עכשיו כתחלת נישואיה:

הדרן עלך הכותב

[ט]**מי שהיה.** מדקתני הראשונה קודמת מכלל דאי קדמה שניה ותפסה לא מפקינן מינה. אע"ג דנפיקא קתני קודמין ליורשי ראשונה והתם אפי' קדמו יורשי ראשון ותפסו מפקינן מנייהו כדאמרינן בסמוך דפשיטא ליה להש"ס דמוציאין מידה הכא ניחא דאיכא למימר דאיידי דתני רישא קודמין תנא נמי בסיפא קודמין: **שמע** מינה בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה. תימה מה סברא היא זו דלא יהא בעל חוב אלא כלוקח דמלוקח גופיה קטריף בעל חוב ראשון ותירץ רש"ס דבעל חוב מאוחר עדיף מלוקח שלא תגעול דלת בפני לוויין וכן לכתובה אשה משום חיגא וכי תימא אי מה שגבה גבה איכא נעילת דלת מבע"ח הראשון לא היא הואיל ויכול לקדוש לא ימנע מלהלוות אבל אי מה שגבה לא גבה איכא נעילת דלת שמפסיד בע"ח מאוחר לגמרי אע"ג דבריש פרק שני דערכין (דף ז:) אמרינן היו בידו ה' סלעים ואמר ערכי עלי וחזר ואמר ערכי עלי ונתן ד' לשניה ואחת לראשונה יצא ידי שניהן מאי טעמא בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה פי' דכשנתן ד' לשניה היינו כפי אשר תשיג ידו שלא היה יכול ליתן הממשית לערך שניה לפי שהיה משועבד לראשונה וכשנתן אחת לראשונה נמי יצא משום דהיינו נמי כפי אשר תשיג ידו שלא היה לו יותר שכבר נתן לשניה ומה שגבה גבה וה"ה אחת לשניה ולרבע לראשונה ומ"מ חזינן התם דאמרי' בע"ח מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה אע"ג דלא שייך התם נעילת דלת ולקמן פריך לה ר"ח אהא דמסקי' בשילהי פירקין דמה שגבה גבה לא גבה לכו"ע והתם אמרינן מה שגבה גבה ותירץ דגבי הקדש ודאי מה שגבה גבה דאין לחוש הואיל והכל הקדש עוד תירץ דהתם במטלטלין לפיכך מה שגבה גבה אבל במקרקעי מה שגבה לא גבה והא דאמר בשילהי הניח את הכל (ב"ק דף לג: ושם) קדמו בעלי חובות והגביהו בין חב עד שלא הזיק בין הזיק עד שלא חב לא עשו ולא כלום ופריך בשלמא הזיק עד שלא חב דיקנו קדמו אלא חב עד שלא הזיק בעל חוב קדם ואפי' הזיק עד שלא חב לא עשו ולא כלום ופריך בשלמא מאוחר שקדם וגבה מה שגבה לא גבה אע"ג דהתם במטלטלי מיירי לא קשיא מידי דשור תם שמזיק כמקרקעי דמי כדאמר התם דאית ליה קלא כיון דנגח תורא נגחנא קרו ליה וכענין זה היה רגיל רבינו תם לפרש שמע מינה מה שגבה גבה ממטלטלי דלכל הפחות במטלטלי אית לן לאוקמא ומוקמינן מתניתין כר"מ דאמר מטלטלי משתעבדי לכתובה והא דמתמה עלה הש"ס דמסיק נמי שמע מינה מה שגבה לא גבה היינו נמי בכתובה דוקא ובנעל חוב דאדעתא דהני לא נחית לקנות שעבודא אבל במטלטלין דלוקח דאדעתא דהני מטלטלי נחת דינא הוא דאמרינן דאין יכול להוציא מידם והא דבעו לאסוקי נמי לקמן פלוגתא דבן גנם ורבנן בנעל חוב מאוחר שקדם וגבה הוי נמי במטלטלי אבל במקרקעי לא ליתא שוס תנא מה שגבה גבה ולריכא למימר השתא דהא דאמר לקמן לכולי עלמא מה שגבה לא גבה ובערכין מסיק מה שגבה גבה הקדש שאני דלא מלי לשוויי משום דבערכין מטלטלין משום דלקמן נמי במטלטלי מיירי כדפירשנו ועוד יש לומר דבערכין מלוה על פה הלכך מה שגבה גבה וקסבר מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר דמיא וחזר רבינו תם מתירוץ זה לדברי מאיר גופיה מטלטלי דתימה לא משתעבדי לכתובה כמו שהוכחתי בשילהי האשה שנפלו (לעיל פא: ד"ה ר"מ) ומפרש ר"ת הך סוגיא במקרקעי וה"ק ש"מ מה שגבה גבה ואתי הך סתמא כבן גנם דמסיק שמואל לקמן דפלוגתייהו בנעל חוב מאוחר שגבה ואע"ג דטריף מן הלקוחות בעל חוב שאני כדפירשנו לעיל כדי שלא תגעול דלת ולי נראה כתירולו הראשון דבמטלטלי מיירי הכא ואתיא כרבי טרפון דאמר לעיל (דף פד.) מי שמת והניח מלוה או פקדון ביד אחרים ר' טרפון אומר יתן לכושל שבהן מיהו ק"ק לאיכא דאמרי דמסיק שמע מינה מה שגבה לא גבה היכי שמע מינה דלמא מתני' במקרקעי דלכולי עלמא לא גבה: **מדלא** קתני אם קדמה שניה ותפסה אין מוציאין מידה מכלל דאי קדמה שניה ותפסה מוציאין מידה מכלל דאי קדמה שניה ותפסה אין מוציאין מידה ואומר רבי דטפי הו"ל למיתני אין מוציאין כדי שלא נטעה לפרש קודמת לגמרי דומיא דסיפא

הא

תוספות רי"ד

מפקא וכו'. בהא ליכא למיחש דבמקום שאין כותבין כתובה עסקינן אלא על תנאי ב"ד סומכין ובע"כ פורעה וכותבין לו שובר אבל במקום שכותבין ואומר' אבדה כתובתי לעולם לא גביא עד דקרעה לה ושמואל אמר אף במקום שכותבין כתובה וכגון שהביאה ראיה שאבדתה אבל בלא ראיה אינה גובה שאין כותבין שובר ופי' המורה ש"מ כ"ש ופלוגתא היא בב"ב וקי"ל כמ"ד אין כ"ש לפי שנמצא שומר שוברו מן העכברים וגם ר"י ז"ל כתב הא מתני' אוקמי' שמואל במקום שא"כ והל' כוותיה וכך פסק גם ר"ח ז"ל ואינו נ"ל דהא בגט פשוט פסקינן הל' כ"ש ואמרי' התם ולא היא אפילו אכולה נמי כותבין וכו' עד מתקוף לה אביי ואלא מאי [כ"ש] אבד שוברו של זה יאכל הלה וחדי א"ל רבא אין עבד לוה לאיש מלוה ורב ושמואל הוא דס"ל שאין כ"ש לפי מה דסברי אינהו מוקמינן מתני' דלא תשמע מינה דכ"ש וכיון דלית הלכה כוותייהו אית לן לאוקמי מתני' אפילו במקום שכותבין כתובה והיא טענה אבד שטר כתובה וכ"ש (והרב חולק בין כתובה למלוה דלכתובה אין כ"ש ולמלוה כ"ש) א"ר בין במקום שכותבין כתובה בין במקום שאין כותבין גט גובה עיקר כתובה גובה תוספת. פי' דקסבר רב דוקא מו"מ שהן תנאי ב"ד גובה בלא כתובה ולא מצי למטען פרעתי אבל תוספת דלא הוי תנאי ב"ד אינה גובה בלא כתובה דמצי למטען פרעתי וגובה דקתני מתני' עיקר קאמר ולא תוספת וכי מפקא כתובה בלא גט תוספת גובה ולא עיקר דחיישינן שמא גבאתו ע"פ הגט ואין הבעל צריך שובר דאין לחוש מעתה לכלום ושמואל פליג עליה ואמר דבגט גובה הכל אפי' תוספת דכתובה דמיא לכל מילי ובמקום שיש להם מנהג ידוע לכל הנשים כמה היא התוספת גובה התוספת בלא כתובה וקי"ל הל' כשמואל בדיני הלכך אשה שאבד שטר כתובתה גובה מן היורשים בין כתובה בין תוספת הידוע בעיר ולא חיישינן לפרעון מיהו לא גביא אלא בשבועה כדין כל הבא ליפרע מנ"י שהרי אף כתובה עצמה אמרי' אין אלמנה נפרעת מנ"י אלא בשבועה והאי דלא חיישי' לפרעון דלא פקעה כתובתה לגמרי אבל מידי שבועה אינה נפטרת: א"ל מר קשישא לרב אשי אלמנה מן האירוסין מנלן דאית לה כתובה וכו'. מכאן מוכיח דהוה קים להו דאלמנה מן האירוסין י"ל כתובה ואע"ג דלא כתב לה וס"ה בעיא מינ' הא מילתא דפשיטא להו די"ל כתובה אי מהאי מתני' ילפוה אי מהני איכא למימר בדכתב לה ואע"ג דדחיינהו ואמר בדכתב לה אית צד לדחות סברות האמוראים בדחיות הללו שא"ת לא היה פשוט להן שיש כתובה לארוסה אע"ג דלא כתב לה למה היה שואלו מנין שי"ל כתובה ומי אמר לו שיש לה כתובה עד שיכתוב לה וראיתי בתשובת רב צמח גאון ז"ל שאמר שאין כתובה לארוסה אלא היכא דכתב לה וכך כתב גם בעל ה"ג אבל ראיתי שרבינו האי ז"ל נשאל על מה דאמרי' בקדושין האומר לאשה קדשתיך והיא אומרת ל"ק וכו' ואמרי' עלה מאי [נאמן] ליתן גט רב אמי' כופין ושמואל אמ' אין כופין ואמרי' בסיפא אמר שמואל מבקשים הימנו ליתן גט ואמר רב אם נתן גט מעצמו כופין אותו ליתן כתובה דאלמא לס' ארוסה וכ"ש לודאי ארוסה וליכא לאוקמיה בדכתב לה דאי כתב לה מי מצי למימר לא קדשתיך תוציא שטר כתובתה תפרעינו. והשיב שכך הוא סברת רב דאע"ג דלא כתב לה א"ל מאתים ומר קשישא דחיי' בעלמא עבד דליכא למלפי' מהני מתנייתא שיש לפרשם בדכתב לה אבל לא שיסבור מר קשישא הכי וזה נ"ל עיקר שבכמה מקומות הוכחתי שיש כתובה לארוסה אע"ג דלא כתב לה עיין בפרק נערה שנתפתתה ובפ"ק דמכילתין

תוספות רי"ד (המשך)

ובפרק האומר בקידושין: **מתני'** שני גיטין ושתי כתובות גובה ב' כתובות ב' כתובות וגט א' או כתובה וב' גיטין או כתובה וגט ומיתה אינה גובה אלא כתובה א' שהמגרש את האשה ומחזירה ע"מ כתובה הראשונה הוא מחזירה קטן שהשיאו אביו כתובתה קיימת שע"מ כן קיימה גר שנתגייר ואשתו עמו כתובתה קיימת שע"מ כן קיימה. פי' ב' גיטין וב' כתובות זמן כתובה א' קודם לזמן גט א' וזמן כתובה ב' קודם לזמן גט ב' שכנסה בשנה א' וכתב לה כתובתה וגירשה בשנה ב' וכתב לה גיטא ובשנה ג' החזירה וכתב לה כתובה ובשנה ד' גירשה וכתב לה גיטא גובה ב' כתובות א' של נשואי א' וא' של נשואי ב' שכיון שכשחזר והחזירה כתב לה כתובה וגובה ע"י כתובה ב' שלא ע"מ כתובה הא' החזירה. ב' כתובות זו אחר זו וגט א' אינה גובה אלא כתובה א' שאין כאן אלא נשואי הא' ומה שכ' לה ב' כתובות לא שתגבה מהן אלא שתגבה באיזה שתרצה או בא' או בב' כדאמרי' לקמן וכן נמי כתובה וב' גיטין זה אחר זה כגון שכנסה בשנה הא' וכתב לה כתובה ובב' גירשה ובג' כנסה ולא כתב לה כתובה וברביעית גירשה אין לה אלא כתובה א' כיון שבשעה שהחזירה לא כתב לה כתובה ע"ד הא' החזירה וכן כתובה וגט ומיתה שקדמה הכתובה לגט אין לה אלא כתובה א' הוא פשוט וכדי נסבא. שהמגרש את האשה והחזירה ע"מ כתובה הא' החזירה. זה עונה על כתובה וב' גיטין שאע"פ שיש כאן ב' נישואין כיון שבנשואה הב' לא כתב לה כתובה ע"מ כ"ר החזירה קטן שהשיאו אביו וכתב לו כתובה בעודו קטן והגדיל כתובתה קיימת שע"מ כן קיימה ול"א כיון שאין נשואי קטן כלום גם מ"ש לה בעודו קטן אינו כלום ועכשיו כשהגדיל והיא תחתיו ה"ל כבנים את הבעולה שאין לה אלא מנה אלא אמרי' כיון שכתב לה מאתים בעודו קטן עכשיו כשהגדיל וקיימה ע"מ אותה הכתובה קיימה ודוקא הם הגדיל אבל אם מת בעודו קטן אין לה כלום שאין נשואי קטן נשואין ואין כתובתו כתובה וכמפורשה בעלמא

עה א ב ג מיי' פי"ח מהל' מישות הלכה ז טוש"ע אה"ע סי' מז סעיף יא:

א ד מיי' פי"ט שם הל' מ ממג עשין מח ולאוין פח טוש"ע אה"ע סי' קיח סעיף יא:

ב ה מיי' שם הל' ז טוש"ע שם סעיף מ:

הייתה עמו. ודוקא אם כתב קודם בקטנותו אבל אם כנסה בקטנותו ולא כתב לה עכשיו כשהגדיל וקיימה אין לה אלא מנה כבעולה שא"ל כאן ע"ד כתובה הא' קיימה שהרי לא כתב לה: גר שנתגייר אשתו עמו כגון עובד כוכבים שנשא בת ישראל ובגיותו כתב לה כתובה ועכשיו נתגייר וקיימה כתובתה קיימת ואע"פ שכל מה שכתב לה בגיותו אינו כלום שע"מ כן קיימה ואם לא כתב לה כתובה בגיותו עכשיו כשנתגייר ומקיימה א"ל אלא מנה כבעולה ודוקא אם נשא בת ישראל שהיא בת כתובה אמרי' כתובתה קיימת שע"מ כן קיימה אבל אם נשא עובדת כוכבים בגיותו וכתב לה כתובה ונתגיירו שניהן אין לה כתובה אלא מנה שאין כתובה לעובדת כוכבים וכל מ"ש לה בגיותו הכל הוא בטל: ב' כתובות וגט א' אינה גובה אלא כתובה אחת אלמא אי בעי בהאי גביא א"ב בהאי גביא. פי' לא קתני אין לה [אלא] כתובה אחרונה אלא אינה גובה אלא א' ומשמע באיזה שתחפץ תגבה או בא' או בב' לימא תהוי תיובתא דר"ג דאמר ר"ג ב' שטרות היוצאין בזה אחר זה בטל שני את הראשון כגון ב' שטרי מכר או ב' שטרי מתנה יוצאין על שדה א' בוא"ז בטל שא"ה. פי' ואינו טורף אלא מזמן ב' דכיון דכתב ליה לשטרא בתרא אחולי' לשיעבודי' דקמא דקאמרי' בפ' נערה שנתפתתה. והמורה פי' שני שטרות על הלואה א' או על מכר א'. ואינו נ"ל דאי בשטרא הלואה גובה והחזר וגובה דשמא לזה וחזר ולזה ולא מיתוקמא אלא בשטרי מכר או מתנה על שדה א': ולאו מי איתמר עלה אמר ר"פ

הא איכא שקלי. מדקתני לשון קודמין דהוה ליה למימר שניה ויורשיה נוטלין ולא יורשי הראשונה ואע"ג דתנן בן קודם נכס הכא דאיכא למטעי הוה ליה למידק: **מדלא** קתני **אם** יש שם מותר דינר. אף על גב דלא הוה קאי אלא אדיוקא שפיר הוה ליה למיתני: **והכא** הוא דאיכא מותר דינר. לא הוה ליה לריך להאי דמטעמא קמא אדמי טולהו הוא ואוקימנא קודמין לגמלה: ומר

תנא נמי הראשונה קודמת לשניה: נשא את הראשונה: שמע מינה תלת [א]שמע מינה אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין ולא חיישינן לאינצוויי ממאי מדקתני שניה ויורשיה קודמים ליורשי ראשונה מיקדם הוא דקדמי הא איכא שקלי [ב]ושמע מינה כתובה נעשית מותר לחברתה ממאי מדלא קתני אם יש שם מותר דינר [ג]ושמע מינה כתובת בנין דכרין [ד]לא טרפה ממשעבדי דאי סלקא דעתין טרפה ממשעבדי ליתו בני ראשונה ולטרפינהו לבני שניה מתקיף לה רב אשי ממאי דלמא לעולם אימא לך אחת בחייו ואחת במותו אין להן כתובת בנין דכרין ומאי קודמין לנחלה קתני וכי תימא יורשי הראשונה למה לי איידי דתנא שניה ויורשיה תנא נמי ליורשי הראשונה ודקאמרת כתובה נעשית מותר לחברתה דלמא לעולם אימא לך אין כתובה נעשית מותר לחברתה והכא הוא דאיכא מותר דינר ואחת בחייו ואחת במותו תנאי היא דתניא מתו אחת בחייו ואחת במותו בן נגס אומר יכולין בני הראשונה לומר לבני השניה [ה] בני בעלת חוב אתם טלו כתובת אמכם וצאו ר' עקיבא אומר כבר קפצה נחלה מלפני בני הראשונה ונפלה לפני בני השניה מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין ומר סבר אחת בחייו ואחת במותו אין להן כתובת בנין דכרין אמר רבה אשכחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי וקאמרי דכולי עלמא אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין והכא בכתובה נעשית מותר לחברתה והוא הדין לבעל חוב קמיפלגי מר סבר כתובה נעשית מותר לחברתה והוא הדין לבעל חוב ומר סבר אין כתובה נעשית מותר לחברתה והוא הדין לבעל חוב ואמינא להו אנא [ו]בבעל חוב כולי עלמא לא פליגי דהוי מותר כי פליגי בכתובה מתקיף לה רב יוסף אי הכי רבי עקיבא אומר כבר קפצה נחלה אם יש מותר דינר מיבעי ליה אלא אמר רב יוסף באחת בחייו ואחת במותו קא מיפלגי והני תנאי כי הני תנאי דתניא נשא את הראשונה ומתה נשא את השניה ומת הוא באין בניה של זו לאחר מיתה ונוטלין כתובת אמן ר"ש אומר אם יש מותר דינר אלו נוטלין כתובת אמן ואלו נוטלין כתובת אמן ואם לאו חולקין בשוה מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין ומר סבר אחת בחייו ואחת במותו אין להם כתובת בנין דכרין לא דכ"ע אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין והכא

לכתובת בנין דכרין הוא מיכא לאוקומה בדאיכא מותר דינר ואע"ג דלא תני אם יש שם מותר דינר הא קתני לה לקמן [לא.] היה שם מותר דינר כו' ותרתי זימני לא איצטריך למיתני: **תנאי היא.** מי שקלי בני דאשונה כתובת בנין דכרין מי לא: **אמר בני בעלה חוב אמכם עלו כתובת אמכם ולאו.** ע"כ בדליכא מותר דינר קמיירי מדקתני ולאו ומי דאיכא נחלה יותר על שתי כתובות מאי ולאו דקא אמרי להו נהי נמי דשקלי בני דאשונה כתובת בנין דכרין שאלא מיהא פלגי אלא בדליכא והכי קאמרי להו אתם בני בעלת חוב אתם וכתובת אמכם הולאל וחוב היא ואינכם באין בתורת בנין דכרין לא בעינן מותר דינר דאין לך נחלה דאורייתא יפה מזו שאנו ואתם פורעים חובת אבינו הלכך עלו אותה ולאו ואנו נטול אשאר בכתובת בנין דכרין: **רבי עקיבא אומר כבר קפצה נחלה כו'.** משעה שמת הבעל בחייה של שניה קפצה נחלה בנין דכרין מלפני בני הראשונה: **ונפלה.** להיות נחלה כשאר ירושה ואפילו הוי הכא מותר דינר לא הוו שקלי בני הראשונה כתובת בנין דכרין דבאחת בחייו ואחת במותו לא איתקן: **דכו"ע יש להן.** וטעמא דרבי עקיבא הכא משום דליכא מותר דינר הוא וקסבר אין כתובה נעשית מותר לחברתה ואפי' השניה חוב. וה"ה לנע"ח היכא דמתו שתיהן בחייו דתרוייהו אתו בתורת בנין דכרין אבל אם מתו בחייו ואחת במותו שהשניה חוב היא פליגי בן נגס הרי זו כשאר חוב ותוי מותר ור' עקיבא סבר לאו כשאר חוב דמי כיון דאיכא גופייהו קא שקלי והלכך הגך בני שניה מקבלין ולא פורעין נמצא שאין כאן נחלה דאורייתא ולא איתקן ירושה בנין דכרין דרבנן למיעקר נחלה דאורייתא: **אי הכי.** דבהא לחודא הוא דפליג רבי עקיבא משום דליכא מותר ואי הוה מותר לא פליג מאי כבר קפצה נחלה דמשמע אין כאן תורת בנין דכרין כלל הכי אנעי ליה למימר אם יש שם מותר נוטלין ואם לאו אין נוטלין: **אלא אמר רב יוסף כו'.** דדפרישית בריש דאפי' הוה בה מותר אתא ר' עקיבא למימר דהואיל ואתא במותו ליכא כתובת בנין דכרין לבני דאשונה וכל שכן כי ליכא: **באים בניה של זו.** קא סלקא דעתך אבני שניה קאי והכי קאמר באים בני השניה שהיא בעלת חוב ונוטלין כתובת אמם אבל לבני דאשונה אין כאן כתובה דקסבר אחת בחייו ואחת במותו אין להם: **חולקין בשוה.** את המותר על כתובת החוב:

בדינר

גוטלין כתובת אמן: ודייקי' ש"מ ג' ש"מ א' בחייו וא' במותו ר"ל כתובת בנין דכרין ולא חיישי' לאינצוויי ממאי מדקתני ב' ויורשיה קודמים ליורשי הא' מיקדם הוא דקדמי הא איכא שקלי פי' מדקתני קודמים ש"מ דאי איכא תו נכסים שקילי יורשי הא' כתובת אמן ולא פליגי בני ב' בהדייהו מכח ירושת אביהן וש"מ א' מתה בחייו וא' מתה במותו יש לבני הא' כבנ"ד ול"א כי תקון רבנן בנ"ד היכא דמתו שתיהן בחייו וכתובה הא' מרובה משל חברתה אלו נוטלין כ"א וא"נ כתובת אמן והשאר זחולקין בשוה דהשתא אתו תרוייהו בתורת בנ"ד שהוא ירושת האב דלא אתו לאנצוויי אבל א' בחייו וא' במותו דיורשי ב' נאין על כתובת אמן ולא מאביהן באה להן ובני הא' באין ליטול חלק יתר מכח ירוש' האב דהא ירתון תנן לא שקילי דילמא אתי לאנצוויי ולומר לא תטלו בירושה אבינו יזחר ממנו הא לא אמרי'. וש"מ כתוכה נעשה מותר לחברתה מדלא קתני אם יש שם מותר דינר כו' ויורשי' קודמים. פי' אע"ג דלא תקון רבנן בכנ"ד אא"כ יש מותר דינר על ב' הכתובות כי היכי דלא מיעקרא נ"ד כדתנן לקמן בפירקן ה"מ כי מתו שתיהן בחייו תרוייהו אתו בתורת בנ"ד אבל א' בחייו וא' במותו שהב' שנגבה בתורת חוב אין לך ירושה גדולה מזו ולא מיעקרא נ"ד שכשמת נפלו נכסי קמי' יורשים וכשיצא שטר חוב על אביהן אלו ואלו עושין מצוה לפרוע חוב אביהן והיא היא ירושתו לפיכך כתובה זו נעשה מותר לחברתה לירושה גובין בני הא' בתורת בנ"ד. וש"מ כתובת בנ"ד לא טרפא ממשעבדי דאי ס"ד טרפ' ממשעבדי ליתי בני הא' וליטרפו לבני ב' ואסיקנא.

ג א ב מיי' פי"ט מהל' אישות הלכה ז טור ש"ע אה"ע סימן קיא סעיף מ:
ד ג מיי' שם הלכה ט טוש"ע שם סעיף יג:
ה ד מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף ו:

תוספות רי"ד

ומודה ר"נ דאי אוסיף ביה דקלא לתוספת כתב' ה"נ בראוסיף לה. פי' אי אוסיף ביה דקלא בשטר ב' לתוספת כתב' ולא לבטל את זמן שטר א' ותרוייהו מיהו לא גביא מדלא כתב צביתי ואוסיפת לך הך אקמייתא אלא שטר כתובה [יתירא] כתב לה ולא הזכיר בה את הראשונה הכי קא"ל אם תתרצי למחול שיעבודא של א' גבי כתובה זו המרובה ואם לאו גבי הא' המועטת. הלכך הי מנייהו דבעי גביא וכי אמר ר"נ בטל שני א"ה בדלא אוסיף ביה מידי דאי לאו לבטליה לקמאי אתא למאי כתבי': או כתובה וגט ומיתה ת"ר גט כתובה ומיתה אם גט קודם לכתובה גובה ב' כתובות כתובה קודם לגט אינה גובה אלא כתובה א' שהמגרש את האשה והחזירה ע"מ כ"ר החזירה. פי' אשה שהוציאה לב"ד גט וכתובה ועדי מיתה והיא תובעת ב' כתובות אחת מחמת גירושין ואחת מחמת אלמנות אם זמן הגט קודם לזמן הכתובה דמוכחא מילתא שהיה בה נשואים קדמונים ועליהם נכתב זה הגט והחזירה וכתב לה כתובה ומת בעלה גובה ב' כתובות א' גובה בגיטה של נשואין הראשונים שכיון שגיטה קיים בידה בודאי לא פרעה שאילו פרעה היה קורע לגיטה ותנן הוציאה גט ואין עמה כתובה גובה כתובתה וא' גובה בעדי מיתה על נשואין האחרונים שכיון שכתב לה כתובה אין לומר ע"ד כ"ר החזירה שהרי רצה וכתב לה כתובה ואם קודמת כתובה לגט נמצא שזה הגט על נשואי אותה הכתובה נעשה אינה גובה אלא מחמת הגירושין ודאי דתני שהמגרש את האשה והחזירה וכו' ה"ק ואע"פ שהחזירה ומת ובאה לגבות כתובה שניה בעדי מיתה בעבור נשואין האחרונים א"י שכיון שלא כתב לה כתובה אחרת באלו הנשואין ואין בידה אלא כתובה הא' ע"מ כ"ר החזירה: קטן שהשיאו אביו וכו'. אמר ר"ה ל"ש אלא מו"מ אבל תוספת אין לה ור"י אמר אפי' תוס' ל"ל. פי' סבר ר"י כל מה שכתב לה בעודו קטן בין עיקר כתובה בין תוס' הכל גובה שע"מ כן קיימה בגדלותו לתת לה כל מה שכתב לה בקטנותו ור"ה סבר שטרא חספא בעלמא ודוקא מו"מ דהוא תנאי ב"ד אית לה אבל תוספ' לא: מיתיבי חדשו ונטלת מה שחדשו לא חדשו בתולה גובה ר' ואלמנה ק' תיובתא דר"י פי' אם חדשו לאחר שהגדיל הקטן לכתוב לאשתו שום דבר וכן העובד כוכבים לאחר שנתגייר נוטלת בשתיהן מה שחדשו ואם לא חדשו וקיימם בסתם בתולה גובה ר' ואלמנה ק' (תיובתא דר"י) מ"ש להן בתחלה ודוקא מו"מ אבל תוספת לא וקשה לר"י ומהדר ר"י מתני' אטעיתיה איהו סבר כתובתה קיימת אבולהו מילתא קאי. פי' על כל מ"ש לה מתחילה ואפי' תוס' ולא היא אעיקר כתובה קאי כדמפרש בברייתא:

מי שהיה נשוי שתי נשים ומת הראשונה קודמת לשניה יורשי הראשונה קודמת ליורשי הב' נשא את הא' ומתה נשא את הב' ומת הוא השניה יורשיה קודמים ליורשי הא'. פי' אם מת הוא וכאו ב' נשוי לגבות מן היורשים הא' שזמנה קודם קודמת לב' ואם הנשים מתו אחרי מות בעליהן יורשי הא' קודמין ליורשי הב'. פי' בשלהי פ' כל הנשבעים אמר רב ושמואל אם מת הלוה בחיי מלוה שאם רוצה המלוה לגבות מיורשי הלוה א"ל שלא בשבועה כדתנן הבא ליפרע וכו' אם מת אח"כ המלוה ובאו יורשי המלוה לגבות מיורשי הלוה אין גובין כלום שאין אדם מוריש שבועה לבניו שכיון שחייב המלוה שבועה שבלא שבועה א"י מיורשי הלוה ולא הספיק לישבע עד שמת אין יורשיו יכולים לגבות מיורשי הלוה כלום שא"י לישבע הן שלא נפרע אביהן מן הלוה שמהיכן יודעים אם נפרע אם לאו ואחרי שא"י לישבע אותה השבועה שנתחייב המלוה אינם

עין משפט נר מצוה

מסורת הש"ס

הגהות הב"ח

(ה) גמ' לבני השניה אתם בני בעלת חוב:

תוספות רי"ד (המשך)

גובים כלום: ומותבינן להו מהא מתני' דתני ויורשי הא' קודמים ליורשי הב' והא הכא דדינם על יורשי הבעל הן דהא מת קתני ואילו באה ראשונה עצמה או שניה עצמה לגבות מיורשי הבעל אינם גובים אלא בשבועה שלא פרעה הבעל כדתנן אין אלמנה נפרעת מנ"י אלא בשבועה ועכשיו שמתו הן קודם שנשבעו האיך גובין יורשיהן ומוקמי לה התם כשנשבעה ומתה דדוקא אם נשבעה קודם שתמות אז גובין יורשיה אבל אם לא נשבעה לא: ודייקו מדקתני הא' קודמת לב' ולא קתני הא' יש לה והב' אין לה מכלל דאי קדמה ב' ותפסה לא מפקינן מינה ש"מ בח"מ שקדם וגבה מש"ג. לעולם אימא לך מה שגבה ל"ג והאי קודמת לגמרי קתני כדתנן כן קודם לבת: ואי קשיא היכי מסתפק תלמודא במתני' אי גבה גבה דאי לא גבה ולא אוכח ממה דתנן בס"פ מי שהיה נשוי ב' נשים ומכר שדהו וכתבה הא' ללוקח דר"ד א"ל עמך השניה מוציאה מיד הלוקח. והא' מיד הב' וכו'. אלמא אע"ג שקדמה ב' וגבתה לא עשתה כלום אלא הא' מוציאה מידה: תשובה הא אמר לקמן בפירקן דאמר שמואל דהוי פלוגתא דתנאי [ו] וכן מה שגבה גבה מ"ה דיקא הא מתני' היכי ס"ל ומה דאמר ברפ"ב דערכין [ז] וב"ח מאוחר וכו'. ההוא במטלטלין מיירי אבל לעולם במקרקע מ"ש ל"ג והכי אוקמי' ר"ח ז"ל דלא מיירי האי דערכין אלא במטלטלי. אראב"א היה ביידו ה' סלעים ואמר ערכי עלי וחזר ואמר ע"ע ונתן ד' לב' וא' לא' יוציא מידי שניהן מ"ט ב"ח מאוחר שקדם וגבה מש"ג בעידנא דיהיב לא' חו לית ליה נתן ד' לא' וא' לב' ידי ב' יצא ידי א' ל"י מ"ט דכלהו משועבדות לא': נשא את הא' ומתה וירשה בעלה ויש לבנים שלו תנאי דבנ"ד כדתנן לעיל בנ"ד דיהוין כו' נשא את הב' ומת הוא ובאין הב' ויורשיה ליטול כתובתה ובני הא' באין ליטול כתובת אמן כתנאי בנ"ד הב' ויורשיה קודמים וכו'. פי' שתחלה נפרעת הב' שהיא כב"ח וכן יורשיה ואח"כ אם ישארו בנכסים יטלו בני הא' כתובת אמן שאין לה זכות ליטול אלא לאחר מיתת אביהן דהא ירתון תנן הלכך פורעין תחלה חוב אביהן ואח"כ

ו) [לעיל נה.], כ) [לקמן לא.], ז) נ"י כ"י.

ו) נראה דל"ל מי מה שגבה נגבה לו לא מ"ה דוקא לדייק הא מתני' היכי ס"ל וכו'. ז) נראה דל"ל ומה דאמר ברפ"ב דערכין מ"ר אבא היה בידו וכו' מ"ט דטולהו משועבדות לראשונה ההוא במטלטלי מיירי וכו'.

בדינר מקרקעי קמיפלגי. מי בעינן ההוא מוחר שיהא שם שתי כתובות ודינר מקרקעות והכא בדליכא מוחר דינר אלא מטלטלי מש"ה אמר ת"ק דאין בני ראשונה נוטלין ואתא ר"ש למימר הואיל ויש מוחר דינר כל דהו שקלי: **ומר סבר אפי' ממשעבדי.** ר"ש סבר חוב הוי מוחר: ה"ג **אי הכי ר"ש אומר אם יש מוחר דינר.** ואבריתא קאי הואיל ובדליכא מוחר מוקמת לה אלא שמשועבד ור"ש לקולא קאמר הכי איצטי ליה למימר הואיל ויש שם מוחר דינר אלו נוטלין כו': **וכ"ת איפוך.** פירושא דפרש' בפלוגתייהו איפוך ואימא בתין בניה של זו דקאמר ת"ק אבני ראשונה קאי וקאמר דשקלי כתובת בנין דכרין ואתא ר"ש למימר אם יש שם מוחר דינר כולם נוטלין ואם לאו אלא פחות מדינר יש חולקים בשוה: **ומא ת"ק דמתני'.** דקאמר ר"ש עלייהו אפי' יש שם נכסים שאין להם אחריות אינם כלום: **דינר קאמר.** דקתני היה שם יתר דינר כו' ות"ק דמתני' הוא ת"ק דבריתא: **אלא כי הני תרי לישני קמאי.** בדינר מקרקעי או בדינר משעבדי: **ואיפוך.** תרוייהו הא ר"ק ת"ק בתין בניה של ראשונה גם הם ונוטלין כתובת אמן משום תנאי בנין דכרין ואע"ג דליכא אלא מוחר דינר מטלטלי או משעבדי ואתא ר"ש למימר אם יש מוחר דינר מקרקעי ובני תרי אלו נוטלין כו' והשתא דר"ש לחומרא ולא שייך לאוקומי הואיל ויש שם מבעי ליה: **ואנא ידענא כו'.** דאי בשתיהן בחייו דתרוייהו בתורת בנין דכרין אמו לא מלי למימר כתובה נעשית מוחר לחברתה דהא לאו פריעת חוב הוא ואי הכא לא בעינן מוחר היכא איתקן: **דלאו כח ירושה.** ולכא למיחש לאיצטוי דהא ליתא לה בנכסים כח אלא כתובת אמה ובני שתים הראשונות שהם זכרים ובאים לירש יש בהם שכתובת אמן גדולה משל חברתה ואומרים טלו כתובת אמכם בבנין דכרין ואנו נטול כתובת אמנו ואי משום דליכא מוחר דינר הרי פרענו בין שניהו הכתובה השלישית והיא נעשית מוחר לשתיים שבחייו ומריבה אין כאן דאלו ואלו בתורת בנין דכרין נוטלין הכתובות וזו שנטלה משום חוב אין לה לריב שהרי אינה יורשת שתוכל לומר אתם יורשים הכתובות יתר על החלוקה: **ליחוש לאנלויי.** שיכול לומר בנה של זו בעלת חוב אתם למה תירשו את אלא יותר ממני שאתם באים ליטול כתובת אמכם יתר על החלוקה אם נטלתי אני כתובת אמי לא מאבי ירשתי אלא מאמי: **מתני' ויבומים מבקשים כתובת אמן.** שכתובת אמם מרובה משל חברתה ואומרים בניה כתובת בנין דכרין גמול וכן אמם והשאר נחלוק: **חולקין בשוה.** כשאר כל ירושה לפי הגולגולת: **אם אמרו יבומים.** בני הכתובה הגדולה: **הרי אנו מעלין על נכסי אביו.** מעלין דמיהן לקבלם עליו ביוקר כדי דינר יתר על שוויין כדי שיהיה שם מוחר דינר ויטלו כתובת אמם: **היו שם נכסים בראוי.** שראויה ליפול להם ירושה מאבי אביהם אחר מות אביהם ולכשתפול יהיה שם מוחר דינר בשתי הירושות: **אינן כבמוחזק.** אינן נחשבין עכשיו להיות כאילו הן מוחזקין בהן כבר ויש כאן מוחר דינר: **גמ' מרוכים.** בשעת מיתה ואילו שמאום באותה שעה היה שם מוחר דינר: **ונתמעטו.** שהוזלו קודם ששמאו בב"ד: **כבר זכו בנכס.** יורשי כתובה הגדולה לזכות בכתובת אמם משעת מיתה שהיה שם מוחר דינר: **זילו פייסינהו.** ליורשי כתובה הגדולה: **סילוא דלא מבע דמא.** קון שאינו מוציא דם בנוקבו בנשר. כלומר שמתא ונדוי:

זכו

ומר סבר אפי' ממטלטלי. פי' ר"ש ובקשה לי אם יש שם מוחר דינר כיון שיש שם מוחר דינר מיבעי ליה כדפריך בסמוך וי"ל דעדיפא מינה פריך: **אלא** הכא בפחות מדינר קמיפלגי. והשתא בעי למימר דלר"ש ודאי סגי בפחות מדינר ותימה מ"כ הדרא קשיא לדוכתיה אם יש שם כיון שיש שם מיבעי ליה: **וכ' תימא איפוך.** פ"ה ובניה של זו דקאמר ת"ק אבני ראשונה קאי משמע מתוך פירושו דל"ג נעיל בתיש בניה של זו נאחר מיתת אמן דמשמע בהדיא דאבני שניה קאי אלא גרס בניה של זו נאחר מיתה וקשה דבכל הספרים גרסינן ליה ועוד אי אבני ראשונה קאי מה לו להזכיר נאחר מיתה פשיטא דבתין דקאמר נאחר מיתה דהא מתה קתני ועוד קשה לי דהואיל ובעי למימר איפוך הוה ליה נאסוקי פלוגתייהו בכתובה נעשית מוחר נחברתה ועוד גרסינן בפירוש ר"ח בהדיא בתין בניה של שניה נאחר מיתה על כן פי' ר"ת אבני שניה קאי נעולם ואיפוך סברתייהו דת"ק דאמר בתין בני שניה ולוקחין כתובת אמן והראשונים אין להם כתין להם מוחר כלל אבל אם היה שם מוחר אפילו בפחות מדינר יש להן כתובת בנין דכרין ואתא ר"ש למימר דוקא אם יש שם מוחר דינר ומדרבי שמעון נשמע לת"ק דמדקאמ' אם יש שם משמע לדקדק דבני ת"ק כתין שם מוחר כלל קאמר דוקא: **כי** הנך תרי לישני **קמאי ואיפוך.**

וכדפרישית דת"ק אמר בני שניה גוזין ולא בני ראשונה כתין שם מוחר כלל אבל ממטלטלי או ממשעבדי נוטלין ואתא ר"ש למימר דוקא דינר מקרקעי ובני תרי: כך

מתני' [א]מי שהיה נשוי שתי נשים ומתו ואחר כך מת הוא ויתומים מבקשין כתובת אמן ואין שם אלא שתי כתובות חולקין בשוה [ב]היה שם [ג]מוחר דינר אלו נוטלים כתובת אמן ואלו נוטלים כתובת אמן [ג]אם אמרו יתומים אנחנו מעלים על נכסי אבינו יפה דינר כדי שיטלו כתובת אמן אין שומעין להן אלא שמין את הנכסים בבית דין [ד]היו שם נכסים בראוי אינן כבמוחזק [ה]ר"ש אומר אפי' יש שם נכסים שאין להם אחריות אינן כלום עד שיהיו שם נכסים שיש להן אחריות יותר על שתי הכתובות דינר: **גמ'** ת"ר לזו אלף ולזו חמש מאות אם יש שם מוחר דינר אלו נוטלין כתובת אמן ואלו נוטלין כתובת אמן ואם לאו יחלקו בשוה: [ו]פשיטא [ז]מרובין ונתמעטו כבר זכו בהן יורשין מועטין ונתרבו מאי ת"ש דניכסי דבי בר צרצור מועטין ונתרבו הוו ואתו לקמיה דרב עמרם אמר להו זילו פייסינהו לא אשגחו אמר להו אי לא מפייסיתו להו [ח]מחינא לכו בסילוא דלא מבע דמא שדרינהו לקמיה דרב נחמן אמר להן [ז]כשם שמרובין ונתמעטו

זכו

והכא בדינר מקרקעי קמיפלגי מר סבר מקרקעי אין ממטלטלי לא ומר סבר אפילו ממטלטלי ומי מצית אמרת הכי והתנן ר"ש אומר אפי' יש שם נכסים שאין להם אחריות אינן כלום עד שיהא שם נכסים שיש להן אחריות יתר על ב' כתובות דינר אלא הכא בדינר משעבדי קמיפלגי מר סבר מבני חורין אין ממשעבדי לא ומר סבר אפי' ממשעבדי אי הכי ר"ש אומר אם יש שם מוחר דינר כיון שיש שם מוחר דינר מיבעי ליה אלא בפחות מדינר קמיפלגי מר סבר דינר אין פחות מדינר לא ומר סבר אפילו פחות מדינר והא ר"ש דינר קאמר וכי תימא איפוך ת"ק דמתני' נמי דינר קאמר אלא כי הנך תרי לישנאי קמאי ואיפוך אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא הלכתא אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין וכתובה נעשית מוחר לחברתה בשלמא אי אשמעינן אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דיכרין ולא אשמעינן כתובה נעשית מוחר לחברתה הוה אמינא אי איכא מוחר דינר אין אי לא לא אלא לישמעינן כתובה נעשית מוחר לחברתה ואנא ידענא משום דאחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין אי אשמעינן הכי הוה אמינא כגון שנשא שלש נשים ומתו שתים בחייו ואחת במותו והך דמיית לאחר מיתה יולדת נקבה היא ולאו בת ירושה היא אבל אחת בחייו ואחת במותו והא דלאחר מיתה יולדת זכר היא אימא ליחוש לאינצויי קמ"ל:

כך

מי שהיה נשוי שתי נשים ומתו ואחר כך מת הוא ויתומים מבקשים כתובת אמן ואין שם אלא שתי כתובות חולקין בשוה. מוחר דינר אלו נוטלים כתובת אמן ואלו נוטלים כתובת אמן. אם אמרו יתומים אנחנו מעלים על נכסי אבינו יפה דינר כדי שיטלו כתובת אמן אין שומעין להם אלא שמין את הנכסים בב"ד הרי נכסים בראוי אינן כבמוחזק רש"א אע"פ שיש שם נכסים שאין להם אחריות אינו כלום עד שיהיה שם נכסים שיש להם אחריות יתר על ב' כתובות דינר. פי' ומתו שתיהן בחייו וירשם הוא ואח"כ מת הוא היתומים מבקשים כתובת

מוסף רש"י

ויתומים מבקשין כתובת אמן. כגון שכתובת האחת מרובה, או אם שתיהן שוות פעמים שבני האחת רגיס ובני האחת מועטין ואותן המועטין מבקשים כתובת אמן למלקה ביניהן ובני הגדולה יחלקו את כתובת אמן ביניהן, ובאין עליהם מכח תנאי כתובת אמן שכתוב בה כתובת בנין דכרין דיהויין ליכי מינאי אינון ימלון כסף כתובתין כו' (לעיל נ.). **היה שם מוחר דינר.** על שתי הכתובות, שתתקיים בו נאלה דאוריתא, אלו נוטלין כתובת אמן ואלו נוטלין כתובת אמן. ואם לאו מחלקין בשוה למנין גולגלותם, דבמקום דמיעקרא נאלה דאוריתא לא תקון רבנן (שם). **בסילוא דלא מבע דמא.** קון שמכאיב ואין יציאת דם ניכר כו', דהייגו נדוי (רשב"ם ב"ב קנא.).

תוספות רי"ד

אמר מר זוטרא משמיה דר"פ [הלכתא] א' בחייו וא' במותו י"ל כתובת בנין דכרין וכתובה נעשית מוחר לחברתה פי' וכל שכן ב"ח דהוי מוחר שאם מתו שתיהן בחייו ובאו הבנים של שתיהן ליטול אלו כתובת אמן ואלו כתובת אמן ויש על אביהן ב"ח שאם יגבה ב"ח ואלו (י"ל) [ישלו] כתובת אמן אין שם מוחר דינר אמרי' שמה שגבה ב"ח הוא דירית במוחר והוא ירושת אביהן שעל כל הבנים מוטל לפרוע חוב אביהן מממון אביהם והכי אמרי' בגמ' דאפילו מ"ד אין כתובה נעשה מוחר לחברתה מודה הוא דבעל חובו נעשה מוחר: **מתני'** מי שהיה נשוי ב' נשים ומתו ואח"כ מת הוא והיתומים מבקשים כתובת אמן ואין שם אלא כדי ב' כתובות חולקות בשוה הרי שם יתר דינר אלו נוטלין כתובת אמן ואלו נוטלין כתובת אמן. ואם אמרו היתומים הרי אנו מעלין על הנכסים יותר דינר כדי שיטלו כ"א אין שומעין להם אלא שמין את הנכסים בב"ד הרי נכסים בראוי אינן כבמוחזק רש"א אע"פ שיש שם נכסים שאין להם אחריות אינו כלום עד שיהיה שם נכסים שיש להם אחריות יתר על ב' כתובות דינר. פי' ומתו שתיהן בחייו וירשם הוא ואח"כ מת הוא היתומים מבקשים כתובת

עין משפט נר מצוה

ו א ב מיי' פי"ט מהל' אישות הל' ג סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן קיא סעיף ב:
ז ג מיי' שם הל' ה טור שו"ע שם סעיף ה:
ח ד טור שו"ע שם ס"ג:
ט ה טוש"ע שם סעי' יד:
י ו ז מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף ה:

תוספות רי"ד (המשך)

אמן כבנ"ד. וכגון שהיתה כתובה א' גדולה מחברתה ואין בכלן הנכסים שהניח ביידן אלא כדי שתי הכתובות שלהן חולקות בשוה ירושת אביהן לפי הגולגולת כ"א חלקו כשאר ירושה דאורייתא כדאמרי' טעמא לעיל בפ' נערה דבמקום דמיעקרא ירושה דאורייתא לא תקינו רבנן ובטל שם תנאי בנ"ד. הרי שם יתר על ב' כתובות דינר א' דמקיימי' ביה ירושה דאורייתא אלו נוטלין כתובת אמן ואלו נוטלין כתובת אמן ואותו הדינר או אם יש שם יותר חולקין לפי הגולגולת ואם אמרו היתומים הרי אנו מעלים על נכסי אבינו יתר דינר אין שומעין להן אלא שמין את הנכסים בב"ד שמשעה שמת אביהן זכו שיתחלקו הנכסים בשוה כפי גולגולותם. היה שם נכסים בראוי שראוי ליפול להם ירושה מאבי אביהן אחרי מות אביהן ועם אותה הירושה יהיה שם מוחר אינן כבמוחזק דבני' שיהא מוחר בנכסים בעת מות אביהן שהרחזק אביהן באותו מוחר ור"ש סבר דאפי' מוחר מטלטלי לא הוי מוחר עד שיהא מוחר דינר במקרקע דכי היכי דכתובת בנ"ד לא גביא ממטלטלי אלא ממקרקע אבל ת"ק סבר דבכל מידי דמקיימי ירושה דאורייתא אפי' מטלטלי הוי מוחר ואין הל' כר"ש דיחיד ורבים הל' כרבים: ת"ר של זו אלף ושל זו ה' מאות. אם יש שם מוחר דינר אלו נוטלין כתובת אמן ואלו נוטלין כתובת אמן ואם לאו חולקין בשוה [ט] פי' אם בשעת מיתת אביהן הרי מרובים והרי שם מוחר דינר קודם ששמאוהו ב"ד והחלו ונתמעטו ועכשיו בשעת גביותן אין שם מוחר דינר כבר זכו יורשים המרובים ליטול כתובת אמן. מועטין ונתרבו מאי פי' אם בשעת מיתת אביהן לא היה שם מוחר דינר וקודם שבאו לגבות ולשום בב"ד הוקרו ויש בהן מוחר מאי ת"ש דנכסי דבי בר צרצור מועטין ונתרבו הרי אתו לקמי' דר"נ א"ל כשם שמרובין

ט) תוי' מסר כאן וא"ל פשיטא מרובין ונתמעטו כבר זכו בהן יורשין פי' אם בשעת וכו'.